

Kohtuasi C-231/19

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

15. märts 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Upper Tribunal (Tax and Chancery Chamber) (kõrgem kohus
(maksu- ja kaubanduskolleegium), Ühendkuningriik)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

15. märts 2019

Kaebuse esitaja:

Blackrock Investment Management (UK) Limited

Vastustajad:

Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs
(Ühendkuningriigi maksu- ja tolliamet)

UPPER TRIBUNAL (KÕRGEM KOHUS, ÜHENDKUNINGRIIK) [...]

**(TAX AND CHANCERY CHAMBER) (MAKSU- JA
KAUBANDUSKOLLEEGIUM)**

**APELLATSIOONKAEBUSES FIRST-TIER TRIBUNAL (ESIMESE
ASTME KOHUS) LAHENDI PEALE**

(TAX CHAMBER) (MAKSUKOLLEEGIUM)

[...]

KOHTUASJAS, MILLE POOLED ON

BLACKROCK INVESTMENT MANAGEMENT (UK) LIMITED

apellatsioonkaebuse esitaja

ja

**COMMISSIONERS FOR HER MAJESTY'S REVENUE AND CUSTOMS
(ÜHENDKUNINGRIIGI MAKSU- JA TOLLIAMET)**

vastustajad

MÄÄRUS

[...]

MÄÄRAB:

1. Esitada käesoleva kohtumääruse lisas sõnastatud küsimus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 alusel eelotsuse tegemiseks Euroopa Liidu Kohtule. [lk 2]
2. Peatada käesolev apellatsioonimenetlus, kuni Euroopa Kohus on küsimusele vastanud või kuni kohus teeb muu määruse.

LISA

EELOTSUSETAOTLUS EUROOPA LIIDU KOHTULE

A. SISSEJUHATUS

1. Käesoleva eelotsusetaotlusega esitab Upper Tribunal (Tax and Chancery Chamber) (kõrgem kohus (maksu- ja kaubanduskolleegium), Ühendkuningriik, edaspidi „**kõrgem kohus**“) Euroopa Liidu Kohtule küsimuse, mis puudutab nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT 2006, L 347, lk 1; edaspidi „**käibemaksudirektiiv**“), artikli 135 lõike 1 punkti g kohaldamist. Artikli 135 lõike 1 punktiga g vabastatakse käibemaksust eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamine (edaspidi „**fondide haldamise maksuvabastus**“).
2. Apellatsioonkaebuse esitaja (edaspidi „**BlackRock**“) esindab käibemaksugruppi, millesse kuulub mitu fondivalitsejana tegutsevat ettevõtjat. Vastustaja on Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (Ühendkuningriigi maksu- ja tolliamet, edaspidi „**maksu- ja tolliamet**“), Ühendkuningriigi riigi maksuorgan käibemaksu valdkonnas.
3. BlackRockile osutab teenuseid samasse kontserni kuuluv Ameerika Ühendriikide äriühing BlackRock Financial Management Inc (edaspidi „**BFMI**“). BlackRock kasutab neid teenuseid nii eriotstarbeliste kui ka muude investeerimisfondide haldamiseks (edaspidi „**mitteeriotstarbelised investeerimisfondid**“). Poolte vahel ei ole vaidlust, et BFMI osutab BlackRockile ühte teenust.
4. Laiem küsimus, mille eelotsusetaotluse esitanud kõrgem kohus peab lahendama, on see, kas ja mis ulatuses peab BlackRock pöördmaksustamise mehhanismi alusel

arvestama nende teenuste pealt käibemaksu. See sõltub fondide haldamise maksuvabastuse tõlgendamisest ja kohaldamisest. [lk 3]

5. Kõrgem kohus (ja esimeses astmes First-tier Tribunal (esimese astme kohus, Ühendkuningriik)) on järeldanud, et saadud teenuste puhul on tegemist „haldamise“ osutamisega artikli 135 lõike 1 punkti g tähenduses (edaspidi „haldamisteenused“).
6. Euroopa Kohtule esitatud küsimusega, mis on täielikult ära toodud allpool jaotises G, soovitakse teada, kas artikli 135 lõike 1 punkti g seisukohast tuleks tasu, mille BlackRock haldamisteenuste eest maksis, jaotada osadeks, nii et see peegeldaks *ulatust*, milles neid teenuseid kasutatakse vastavalt eriotstarbeliste investeerimisfondide ja mitteeriotstarbeliste investeerimisfondide haldamiseks. Kui tasu tuleb osadeks jaotada, oleks haldamisteenused maksuvabad ulatuses, milles neid kasutatakse eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamiseks. Kui aga selline osadeks jaotamine ei ole lubatud, soovitakse Euroopa Liidu Kohtult juhiseid selle kohta, mille alusel tuleb kindlaks teha, kas fondide haldamise maksuvabastus on käesoleval juhul kohaldatav.

B. ASJAOLUD

7. Tuvastatud asjaolud on järgmised:
 - a. BlackRockis on fondide haldamise eest vastutavad isikud portfelliinidurid. Investeeringute haldamine toimub analüüsi, otsustamise, tehingute tegemise ning kauplemisjärgse arveldamise ja vastavusseviimise tsükliga.
 - b. Haldamisteenuseid teostatakse tarkvaraplatvormi Aladdin abil ning see kujutab endast riistvara, tarkvara ja inimtegevuse kombinatsiooni.
 - c. Aladdini funktsioonid hõlmavad kogu investeerimistsükli. Põhimõtteliselt pakub Aladdin portfelliiniduritele tulemuslikkuse ja riski analüüsi ning jälgimist, et aidata neid investeerimisotsuste tegemisel, jälgib eeskirjadele vastavust ning võimaldab portfelliiniduritel kauplemisotsuseid täide viia.
 - d. BlackRock haldab erinevaid fonde, millest mõned on eriotstarbelised investeerimisfondid ja mõned mitte.
 - e. BlackRock kasutab haldamisteenuseid nii eriotstarbeliste kui ka mitteeriotstarbeliste investeerimisfondide haldamiseks.
 - f. Enamik fonde, mida BlackRock haldamisteenuste abil haldab, on mitteeriotstarbelised investeerimisfondid, seda nii fondide arvu kui ka hallatavate varade väärtuse põhjal.

- g. BFMI osutab haldamisteenuseid ka teistele (kolmandatest isikutest) fondivalitsejatele, kellest mõned haldavad peamiselt eriotstarbelisi investeerimisfonde. [lk 4]

C. ASJASSEPUUTUVAD LIIDU ÕIGUSAKTID

8. Käibemaksudirektiivi artiklis 131 on sätestatud:

„Peatükkidega 2–9 ettenähtud maksuvabastusi kohaldatakse, ilma et see piiraks ühenduse muude õigusaktide kohaldamist, ja liikmesriikide kehtestatud tingimustel, mille eesmärk on tagada nimetatud maksuvabastuste nõuetekohane ja arusaadav kohaldamine ning ära hoida maksudest kõrvalehoidumist, maksustamise vältimist ja muid kuritarvitusi.“

9. Käibemaksudirektiivi artikli 135 lõikes 1 on asjassepuutuvas osas sätestatud:

„1. Liikmesriigid vabastavad käibemaksust järgmised tehingud:

[...]

- g) liikmesriikide määratletud eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamine [...]*“

D. ASJASSEPUUTUVAD LIIKMESRIIGI ÕIGUSNORMID

10. 1994. aasta käibemaksuseaduse (Value Added Tax Act 1994, edaspidi „käibemaksuseadus“) artikli 31 lõige 1 näeb asjakohases osas ette:

„1) Kaupade tarnimine ja teenuste osutamine on käibemaksust vabastatud, kui see vastab 9. lisa loetelus esitatud kirjeldusele [...]“

11. Käibemaksuseaduse 9. lisa on rühma 5 punktis 9 terve rea konkreetsete investeerimistevõtete ja fonditüüpide „haldamine“. Neid ettevõtteid ja fonditüüpe peab Ühendkuningriik eriotstarbelisteks investeerimisfondideks.

E. POOLTE SEISUKOHAD

(1) BlackRocki seisukohad on järgmised:

12. See, kas osadeks jaotamine on võimalik, sõltub käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti g õigest tõlgendusest. [lk 5]
13. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb käibemaksudirektiivi erandeid tõlgendada kitsalt, kuid mitte nii, et nende toime kaob: kohtuotsus C-91/12, Skatteverket vs. PFC Clinic AB, ECLI:EU:C:2013:198, punkt 23.

14. Artikli 135 lõike 1 punkti g tõlgendamisel tuleb „*võtta eriti arvesse sättega kehtestatud maksuvabastuse ratio legis*“: kohtuotsus C-169/04, *Abbey National plc vs. Customs & Excise Commissioners*, ECLI:EU:C:2006:289, punkt 59 (edaspidi „**kohtuotsus Abbey National**“).
15. Euroopa Kohus on juba andnud üksikasjalisi juhiseid seoses fondide haldamise maksuvabastuse *ratio legis*’ega:
 - a. Eriotstarbelised investeerimisfondid on ühised investeerimiskavad, mis on väikeinvestoritele investeerimiseks sobilikud. Fondide haldamise maksuvabastuse eesmärk on lihtsustada väikeinvestoritel investeerimist ja tagada, et käibemaksusüsteem oleks väärtpaberitesse otse tehtavate investeeringute ja investeerimisfondi vahendaja abil tehtavate investeeringute puhul maksualaselt neutraalne: kohtuotsus *Abbey National*, punkt 62.
 - b. Neutraalse maksustamise põhimõttest tuleneb, et ettevõtjad peavad suutma valida organisatsiooni mudeli, mis kitsalt majanduslikust vaatenurgast neile kõige rohkem sobib, ilma et nad riskiks jätta oma tehingud välja fondide haldamise maksuvabastusest: kohtuotsus *Abbey National*, punkt 68, ja kohtuotsus C-275/11, *GfBk Gesellschaft für Börsenkommunikation mbH vs. Finanzamt Bayreuth*, ECLI:EU:C:2013:141, punkt 31.
 - c. Fondide haldamise maksuvabastus määratletakse osutatud teenuste sisu, mitte teenuse osutaja või saaja põhjal: kohtuotsus *Abbey National*, punkt 66.
16. Fondide haldamise maksuvabastuse eesmärki on võimalik saavutada üksnes osadeks jaotamise abil.
17. Ilma osadeks jaotamata on maksuvabastuse eesmärgi saavutamine järgmistel põhjustel takistatud:
 - a. Maksuvabastuse kohaldamine on meelevaldne ja selle määrab kindlaks teenuste saaja hallatud fondide kombinatsioon. Fondide haldamine jääb maksuvabastusest välja üksnes seetõttu, et selle teenuse saajad **[lk 6]** haldavad nii eriotstarbelisi kui ka mitteeriotstarbelisi investeerimisfonde, kuigi Euroopa Kohus on sõnaselgelt tunnustanud, et organisatsiooni ülesehitus ei tohiks sellist tagajärge kaasa tuua (vt eespool punkti 15 alapunkt b).
 - b. Maksuvabastus on piiratud viitega teenust saavale isikule, mitte aga sellele, kuidas neid teenuseid kasutatakse, ja selle tulemusel tekivad konkurentsimoonutused. Taas kord on Euroopa Kohus selle maksuvabastuse sellise piiramise püüded sõnaselgelt tagasi lükanud (vt eespool punkti 15 alapunkt c).
 - c. Teiste fondivalitsejate ja investorite jaoks tekivad ettenägematud tagajärjed. Näiteks võib ühe teenuse osutamine muutuda korduvalt maksuvabast

- harilikku maksumääraga teenuseks (ja vastupidi), kuivõrd nende teenuste saaja hallatavate eriotstarbeliste ja mitteeriotstarbeliste investeerimisfondide maht ja väärtus kõigub. Lisaks sellele on fondivalitsejatel võimalik oma ettevõtlus- ja organisatsioonilist struktuuri muuta, et maksuvabastus laieneks ka mitteeriotstarbelistele investeerimisfondidele, kui nad haldavad mõnda mitteeriotstarbelist investeerimisfondi samas üksuses kui eriotstarbelisi investeerimisfonde.
18. Lisaks sellele ei ole osadeks jaotamine kasutusele viidates käibemaksudirektiivis mingi uus kontseptsioon. Euroopa Kohus on juba tunnustanud, et osadeks jaotamine võib olla vajalik, et rakendada artikli 132 lõike 1 punktis f ette nähtud kulude jagamise erandit: kohtuotsus C-274/15, komisjon *vs.* Luksemburgi Suurhertsogiriik, ECLI:EU:C:2017:333 (edaspidi „*kohtuotsus Luksemburg*“).
 19. Artikli 132 lõike 1 punktis f ette nähtud kulude jaotamise maksuvabastus sõltub teenustest, mida osutavad sõltumatud isikute rühmad oma liikmetele nende tegevuseks „otseselt vajalike“ teenuste osutamiseks, mille puhul ei ole tegemist majandustegevusega, või selliste teenuste osutamiseks, mis on käibemaksuvabad. Olukorras, kus sõltumatu isikute ühendus osutab teenust liikmele, kes kasutab seda nii majandusliku kui ka mittemajandusliku tegevuse jaoks, selleks et osutada nii maksutatavaid kui ka maksuvabasid teenuseid (näiteks üldkulud), on Euroopa Kohus leidnud, et tasu, mille liige sõltumatule isikute ühendusele maksab, tuleks jaotada osadeks, nii et maksuvabastust kohaldataks viisil, mis peegeldab ulatust, milles liikmele osutatud teenused on tema poolt läbi viidava maksustamisele mittekuuluva tegevuse jaoks „otseselt vajalikud“: kohtuotsus Luksemburg, punktid 53 ja 54.
 20. Viimaks tuleb märkida, et tegemist ei ole juhtumiga, kus teenusepaketi eraldatakse üks osa ja kohaldatakse sellele erinevat maksumäära. On leitud, et selline teguviis ei peegeldaks [lk 7] (üldjuhul) kaubanduslikku sisu ja rikuks seega käibemaksusüsteemi nõuetekohast toimimist: C-463/16, Stadion Amsterdam *vs.* Staatssecretaris van Financien, ECLI:EU:C:2018:22, punkt 22. Käesoleval juhul peegeldab osadeks jaotamine majanduslikku tegelikkust ning soodustab ka tööjõu ja ressursside äriiselt realistlikku jaotust.

(2) Maksu- ja tolliameti seisukohad

21. Üht teenusepaketti, mida kasutatakse valdavalt mitteeriotstarbeliste investeerimisfondide maksustatavaks haldamiseks, ei saa osadeks jagada. Pigem kuulub see tervenisti maksustamisele.
22. Üldreegli kohaselt tuleb ühele teenusepaketile kohaldada üht maksumäära. Selle reegli ainukesed erandid puudutavad juhtumeid, kus liidu õigusaktidest tuleneb teistsuguse kohtlemise jaoks selge volitus – vt kohtuotsus C-251/05, Talacre Beach, mis puudutas nullmäära, ja kohtuotsus C-94/09, komisjon *vs.* Prantsusmaa, mis puudutas tingimusi, mille kohaselt võib liikmeriik kohaldada konkreetsetele tegevustele vähendatud maksumäära.

23. Osadeks jaotamise lubamine olukorras, kus üht teenust kasutatakse kahel otstarbel, oleks vastuolus ka Euroopa Kohtu varasema kohtupraktikaga. Hiljuti kinnitas Euroopa Kohus kohtuotsuses C-463/16: Stadion Amsterdam, et sellise kahest eraldiseisvast osast koosneva ühe teenuse osutamist tuleb maksustada selle ühe teenuse suhtes kohaldatava ühe käibemaksumääraga, mis määratakse kindlaks teenuse põhiosa alusel. See on nii ka juhul, kui neist kahest osast ühe suhtes kehtiks vähendatud käibemaksumäär juhul, kui seda osutatakse eraldiseisvana.
24. Osadeks jaotamise lubamine olukorras, kus üht teenust kasutatakse kahel otstarbel, oleks vastuolus ka teenusepakette puudutava kohtupraktika eesmärgiga. Kahte osa tuleb üheks teenuseks pidada üksnes juhul, kui see on nii majanduslikult aspektist ja osade eraldamine oleks kunstlik. Ei ole loogiline, kui leitakse, et majanduslikult on tegemist ühe teenusega, kuid sellegipoolest jaotatakse tasu osadeks. See võiks kahjustada käibemaksusüsteemi tõrgeteta toimimist. [lk 8]
25. Lisaks sellele tooks osadeks jaotamise lubamine käesoleval juhul kaasa praktilisi probleeme. Kui osadeks jaotamine tugineks BlackRocki hallatavate fondide valitsetavale varale, siis muutuks teenuse maksukohustus pidevalt, olenevalt tema hallatavate eriotstarbeliste ja mitteeriotstarbeliste investeerimisfondide väärtutest.
26. Ühendkuningriigi maksuameti analüüsi ei muuda ka neutraalse maksustamise põhimõtte, mille puhul on tegemist tõlgendamispõhimõttega, mis ei saa muuta käibemaksuseaduse üldreeglit, mille kohaselt kohaldatakse ühe teenuse puhul ühesugust käibemaksu. Tõepoolest, iga kord, kui on tegemist ühe teenusepaketi, kohaldatakse põhiteenuse maksukohtlemist kogu teenusele ja sellega kaasneb kõrvalteenuse erinev maksukohtlemine võrreldes olukorraga, kui seda oleks osutatud eraldi teenusena. Sellegipoolest on see ühe teenusepaketi doktriini tagajärg – vt kohtuotsus C-117/11, Purple Parking /Airparks.
27. Ka ei muuda Ühendkuningriigi maksuameti analüüsi Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-274/15, komisjon vs. Luksemburg. Selle kohtuasja puhul oli tegemist rikkumismenetlusega, mis puudutas käibemaksudirektiivi artikli 132 lõike 1 punktis f sätestatud maksukohustust jagavate rühmade maksuvabastust, mitte eelotsusetaotlus, mis puudutab liikmesriigi kohtu menetluses oleva kohtuasja konkreetseid asjaolusid. Euroopa Kohtus ei väida kusagil selles kohtuotsuses, et ta käsitles maksukohustust jagava rühma osutatavat ühte teenust, või seda, et selle ühe teenuse eest makstav tasu tuleks kasutamisele tuginedes osadeks jaotada.

F. EELOTSUSETAOTLUSE PÕHJENDUSED

28. Käesoleva eelotsusetaotluse **I ja II lisas** on vastavalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu (kõrgema kohtu) 20. detsembri 2018. aasta ja esimese astme kohtu (First-tier Tribunal) 15. augusti 2017. aasta otsused.

29. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kuigi üldpõhimõtte kohaselt tuleks üht teenusepaketti maksustada ühe maksumääraga, ei ole see põhimõte käesoleval juhul otsustav. Küsimus, mis tekib, ei ole see, kas ühe teenusepaketi eri osadele saab kohaldada erinevat maksumäära. Küsimus on hoopis artikli 135 lõike 1 punkti g tõlgendamises: kas selle õige tõlgenduse kohaselt tuleb ühe teenuse eest makstav tasu kasutamisele tuginedes osadeks jaotada. **[lk 9]**
30. Kohtuotsuses Luksemburg on Euroopa Kohus viidanud sellele, et käibemaksudirektiivi artikli 132 lõike 1 punkti f kohaldamisel võib olla sobiv jaotada üks teenus maksuvabadeks ja maksustatavateks osadeks. Kui Euroopa Kohus on aktsepteerinud kasutusel põhinevat osadeks jaotamist selleks, et määratleda ühe maksuvabastuse kohaldamisala, siis peab olema võimalik väita, et sellist osadeks jaotamist saab kohaldada ka teistele maksuvabastustele, eelkõige neile, mis sõltuvad sellest, kuidas konkreetset teenust kasutatakse.
31. Kohtuotsus Luksemburg aga ei anna käesoleva kohtuasja jaoks ühtegi selget juhtnööri. Seisukohad, mida Euroopa Kohus seoses maksukohustuse jagamise erandiga osadeks jaotamise kohta on väljendanud, näivad tuginevat praktilistele kaalutlustele ja mitte teatud põhimõttele või eesmärgile.
32. Kokkuvõttes tegi eelotsusetaotluse esitanud kohus järelduse, et on võimalik väita, et artikli 135 lõike 1 punkti g õige tõlgenduse korral on lubatud ühe haldamisteenuse eest makstava tasu osadeks jaotamine, lähtudes selle teenuse kasutamisest vastavalt eriotstarbeliste ja mitteeriotstarbeliste investeerimisfondide haldamiseks. Samavõrd on aga võimalik väita, et sellist osadeks jaotamist ei ole võimalik kohaldada ja ühte teenust peaks maksustama lähtudes tema ülekaalukast või peamisest kasutusest.
33. Seega leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et olukorras, kus teenust kasutatakse nii eriotstarbeliste investeerimisfondide kui ka mitteeriotstarbeliste investeerimisfondide haldamiseks, ei suuda ta täie kindlusega määratleda, milline on õige lähenemine artikli 135 lõike 1 punkti g tõlgendamisele, ja tegemist ei ole *acte clair* juhtumiga ning et selle tõlgendusküsimuse lahendamine on vajalik menetluses oleva vaidluse lahendamiseks.

G. EELOTSUSE KÜSIMUS

34. Seega esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse järgmises küsimuses:

Kas nõukogu direktiivi 2006/112/EÜ artikli 135 lõike 1 punkti g õige tõlgenduse kohaselt tuleb olukorras, kus kolmandast isikust teenuseosutaja osutab fondivalitsejale selle artikli tähenduses ühte haldamisteenust ja fondivalitseja kasutab seda teenust nii eriotstarbeliste **[lk 10]** investeerimisfondide haldamiseks kui ka muude investeerimisfondide haldamiseks, mille puhul ei ole tegemist eriotstarbeliste investeerimisfondidega:

- a) sellele ühele teenusele kohaldada ühte maksumäära? Ja kuidas tuleb sel juhul see maksumäär kindlaks teha? või
- b) tuleb selle ühe teenuse eest makstav tasu jaotada osadeks vastavalt haldusteenuste kasutamisele (näiteks viitega eriotstarbeliste investeerimisfondide ja mitteeriotstarbeliste investeerimisfondide vahendite summale), nii et osa sellest ühest teenusest koheldakse maksuvabana ja osa maksustatavana?

[...]

15. märts 2019

TÖÖDOKUMENT